

Received: 26 July 2023

Revised: 24 October 2023

Accepted: 1 November 2023

DEVELOPMENT OF TAI LUE ETHNIC HANDICRAFT PRODUCTS ON PRODUCTS COMPONENT FOR TOURISM OF NAYANG, LUANGPRABANG, LAO PDR.

Dalivanh SIRISACK¹, Monsicha INTHAJACK¹, Keerati TRAKANSIRIWANICH¹ and Yutthakarn WAIAPHA¹

¹ School of Tourism Development, Maejo University, Thailand; sirisackdalivanh@gmail.com (D. S.); monsicha_i@mju.ac.th (M. I.); keerati@maejo.mju.ac.th (K. T.); waiapha2009@gmail.com (Y. W.)

Handling Editor:

Professor Dr.Chanathat BOONRATTANAKITTIBHUMI European International University, France
(This article belongs to the Theme 1: Humanities & Social Sciences for Sustainable Development)

Reviewers:

1) Associate Professor Dr.Panee SUANPANG	Suan Dusit University, Thailand
2) Associate Professor Dr.Saijai TANGARN	Buriram Rajabhat University, Thailand
3) Acting Second Lieutenant Dr.Nobparat CHAICHANA	Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

Abstract

This research aims to investigate the identity of Tai Lue textile handicraft products, to study the product development pattern of Tai Lue handicraft products, and the assessment of the product development pattern of Tai Lue handicraft product in Na Yang Sub-district, Nam Bak District, Luang Prabang Province. The qualitative method was applied. Data were collected through 44 key informants from representatives of weavers, government, entrepreneurs and experts. In-depth interviews and focus group techniques were used as research tools. Data were analyzed by content analysis and described by descriptive techniques. The finding showed that: 1) the identity of Tai Lue handicraft products is hand-woven cotton with continuous supplementary weft technique, dyed with natural colors. The patterns convey symbolic meanings on nature, motto, belief, and faith. 2) The product development pattern has six modified product from the original product by adding local ancient patterns and identities. 3) The assessment of product development found that 12 styles were selected to develop out of 21 of 6 products, with an emphasis on features and the product's benefits.

Keywords: Product Developments Pattern, Product Component, TaiLue Handicraft, Luang Prabang Tourism

Citation Information: Sirisack, D., Inthajack, M., Trakansiriwanich, K., & Waiapha, Y. (2023). Development of Tai Lue Ethnic Handicraft Products on Products Component for Tourism of Nayang, Luang Prabang, Lao PDR. *Thai Interdisciplinary and Sustainability Review*, 12(2), 170-185. <https://doi.org/10.14456/tisr.2023.15>

การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ ตามองค์ประกอบผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวตำบลนายาง จังหวัดหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ดาร์วิน ศิริศักดิ์¹, มณสิชา อินทจักร¹, กิรติ ตระการศิริวานิช¹ และ ยุทธการ ไวยอาภา¹

1 คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้; sirisackdalivanh@gmail.com (ดาร์วิน);

monsicha_i@mju.ac.th (มณสิชา); keerati@gmaejo.mju.ac.th (กิรติ); waiapha2009@gmail.com

(ยุทธการ)

บรรณาธิการผู้รับผิดชอบบทความ:

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ชนทัต บุญรัตนกิตติภูมิ มหาวิทยาลัยยุโรปเบียน อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศฝรั่งเศส
(บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของหัวเรื่องที่ 1: มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน)

ผู้ทรงคุณวุฒิผู้พิจารณาบทความ:

1) รองศาสตราจารย์ ดร.พรณี สวนเพลง	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2) รองศาสตราจารย์ ดร.สายใจ ทันทการ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
3) ว่าที่ร้อยตรี ดร.นพรัตน์ ไชยชนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ และประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ ตำบลนายาง อำเภอคำม่วน จังหวัดหลวงพระบาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากตัวแทนช่างทอผ้า ตัวแทนภาครัฐ ผู้ประกอบการ และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 44 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาด้วยวิธีการพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) อัตลักษณ์ผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อเป็นผ้าฝ้ายทอมือ ทอด้วยเทคนิคการขัด ย้อมด้วยสีธรรมชาติ ลวดลายผ้าทอสื่อความหมายทางธรรมชาติ คติ ความเชื่อ และความศรัทธา 2) การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อได้ 6 ผลิตภัณฑ์ เป็นการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ให้ดีขึ้น โดยนำเอาลวดลายโบราณและเอกลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้ 3) การประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์ 12 รูปแบบ จาก 21 รูปแบบของ 6 ประเภทผลิตภัณฑ์ โดยให้ความสำคัญในด้านจุดเด่นผลิตภัณฑ์ด้านประโยชน์ที่ได้รับ

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์, องค์ประกอบผลิตภัณฑ์, ผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ, การท่องเที่ยวหลวงพระบาง

ข้อมูลการอ้างอิง: ดาร์วิน ศิริศักดิ์, มณสิชา อินทจักร, กิรติ ตระการศิริวานิช และ ยุทธการ ไวยอาภา. (2566). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อตามองค์ประกอบผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวตำบลนายาง จังหวัดหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 12(2), 170-185. <https://doi.org/10.14456/tisr.2023.15>

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นแขนงงานที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพราะใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้มาสู่ประเทศ นับตั้งแต่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเปิดประตูสู่การท่องเที่ยวกว่าสามทศวรรษที่ผ่านมา แขนงการท่องเที่ยวจัดอยู่หนึ่งในห้าอันดับของแขนงการส่งออกของลาวที่กระจายรายได้สู่ชุมชนโดยตรง เช่น ดิอนันต์ปีที่ 2 ของปี พ.ศ.2557 อันดับ 3 ของปี พ.ศ.2558 และอันดับ 4 ในช่วงปี พ.ศ.2559-2561 รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจาก 641.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ.2557 เป็น 881 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ.2562 (Culture and Tourism, 2021b) เนื่องจากจังหวัดหลวงพระบางเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพราะเคยเป็นเมืองหลวงเก่าของอาณาจักรล้านช้างที่เคยรุ่งเรืองเมื่อศตวรรษที่ 14 จึงมีสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่มากมาย รวมทั้งศิลปะ ธรรมชาติ จารีตประเพณี และมรดกทางวัฒนธรรม จึงทำให้เมืองหลวงพระบางขึ้นบัญชีเป็นเมืองมรดกโลกแห่งแรกของลาว จากองค์การยูเนสโก ปี พ.ศ.2538 (Culture and Tourism, 2021a)

ตำบลนายาง อำเภอน้ำบัก จังหวัดหลวงพระบาง เป็นตำบลหนึ่งที่จังหวัดหลวงพระบางได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่จะพัฒนาให้เป็น “แหล่งท่องเที่ยวแบบชุมชน” ซึ่งดำเนินการโดยแผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวจังหวัดหลวงพระบาง เนื่องจากตำบลนายาง อำเภอ้ำบัก มีการผลิตหัตถกรรมผ้าทอ โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาอย่างช้านาน มีศักยภาพเป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านวิถีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น (Culture and Tourism, 2021a) เพราะผ้าทอเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น จึงมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีความวิจิตรงดงาม และประณีต โดยเฉพาะลวดลายผ้าทอในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะมากมายจนสามารถสร้างชื่อเสียง และความมีเอกลักษณ์ เนื่องจากมีการประยุกต์ใช้วัสดุท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาดั้งเดิม ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนแต่ละท้องถิ่น (วัลย์จรรยา วิระกุล และคณะ, 2561) ผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อตำบลนายาง อำเภอ้ำบัก มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือ เป็นผ้าฝ้ายทอมือ ใช้ฝ้ายที่ชุมชนปลูกเอง ย้อมด้วยสีธรรมชาติ สีที่นำมาย้อมได้จากวัตถุดิบที่หาได้จากป่าธรรมชาติ มีลวดลายโบราณหลายลวดลายที่ผ่านการสืบทอดหลายชั่วอายุคน (Patoumxy & Soukhaseum, 2020) เช่น ลายนาค ลายดอกเครือข่ยลายดอกจันทร์ ลายดอกอิหนูใหญ่ ลายดอกใหญ่ ลายงูลอย ลายนกโล่งใหญ่ เอกลักษณ์เหล่านี้ได้ถูกนำมาพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวันได้อย่างหลากหลาย เช่น ทอเป็นผ้าหอบ ผ้าห่ม ปลอกหมอน ผ้าคลุมเตียง ผ้าพันคอ และเครื่องนุ่งห่ม (Saleumsack, 2017) ผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อตำบลนายาง อำเภอ้ำบักได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งเมืองหนึ่งผลิตภัณฑ์ ด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับจังหวัด (Nanyang Sub-District, 2019) จากประเด็นดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ตำบลนายาง อำเภอ้ำบักมีศักยภาพในด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ชุมชนผลิตขึ้นมา จึงมีการส่งเสริมให้ผลิตเป็นของที่ระลึกให้กับผู้ที่สนใจ และนักท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดผู้คนเข้าไปเยือนชุมชน และสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้านเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น (Culture and Tourism, 2021a)

อย่างไรก็ตามถึงแม้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ ตำบลนายาง อำเภอ้ำบัก จะถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเพื่อที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนชุมชน แต่ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ ตำบลนายาง อำเภอ้ำบัก ยังขาดอัตลักษณ์และพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ ผลิตไม่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เพราะไม่มีความหลากหลาย น่าสมัยหรือร่วมสมัย เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค การพัฒนาผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ดี มีคุณภาพ จดจำได้ ต้องทำให้ผลิตภัณฑ์ มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว มีความแตกต่าง โดดเด่น โดยผลิตภัณฑ์ใหม่ที่จะพัฒนาจะต้องสามารถทดแทนผลิตภัณฑ์เดิมได้หรือเป็นผลิตภัณฑ์ได้จากการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น เพราะสินค้าหัตถกรรม และผลงานด้านศิลปะอื่น เป็นคำที่คู่กับแหล่งท่องเที่ยวแบบชุมชน (รัชนิวรรณ บุญอนันต์ และ ประภัสสร กลีบประทุม, 2563)

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

ดังนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ มุ่งเน้นไปที่การค้นหาลักษณะ การสื่อความหมาย เพื่อนำเอาอัตลักษณ์ชุมชนมาพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด จึงนำมาสู่วัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ และการสื่อความหมายผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ ตำบลนาปาง อำเภอน้ำบัก 2) การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ ตำบลนาปาง อำเภอน้ำบัก ตามองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ และ 3) ประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ ตำบลนาปาง อำเภอน้ำบัก เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดหลวงพระบาง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม คือ อัตลักษณ์หรือลักษณะเด่นของกลุ่มที่มีอยู่ในสังคม คือ จุดร่วมของเอกลักษณ์หรือคุณลักษณะอันโดดเด่นของกลุ่มคนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม มาจากวิถีชีวิต ทัศนคติ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี สภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มวัฒนธรรมให้ปรากฏในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างความจดจำ และสามารถจำแนกความหลากหลายของกลุ่มวัฒนธรรมได้ (กิตติศักดิ์ เยาวนานนท์ และคณะ, 2562) เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมถูกสร้างและรักษาไว้ผ่านกระบวนการแบ่งปันความรู้ร่วมกัน เช่น ตราสัญลักษณ์ คำขวัญ สัญลักษณ์ประจำท้องถิ่น ประเพณี การแต่งกาย ภาษาที่ใช้พูด ประเพณี มรดกทางภาษา สุนทรียศาสตร์ บรรทัดฐาน และขนบธรรมเนียม (Altugan, 2015) คนที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจะรู้ค่านิยม บรรทัดฐาน และพฤติกรรมที่สนับสนุนโดยกลุ่มวัฒนธรรมของตนด้วยความภาคภูมิใจ และสามารถพึ่งพาสิ่งเหล่านี้ได้ เมื่อมีส่วนร่วมในการสร้างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน (Usborne & Taylor, 2010) กล่าวโดยสรุป อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นที่ทำให้โดดเด่นกว่าสิ่งอื่น ความเป็นตัวตน เป็นสิ่งที่สร้างขึ้น คิดค้นขึ้นมา ผ่านการสืบสานและสานต่อภูมิปัญญารุ่นต่อรุ่น เช่น ตราสัญลักษณ์ คำขวัญ สัญลักษณ์ประจำท้องถิ่น ประเพณี การแต่งกาย ภาษาที่ใช้พูด ซึ่งเป็นเครื่องมือที่นำมาสร้างความรู้ ความเข้าใจทางด้านเศรษฐกิจ ที่บ่งบอกถึงคุณค่าและวัฒนธรรม

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นกิจกรรมสำคัญของงานผลิตสินค้าและบริการ มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อให้สินค้าและบริการเป็นที่ต้องการของลูกค้าอยู่เสมอ ท่ามกลางบรรยากาศของการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนวัตถุประสงค์รองมีหลายประการ เช่น การเพิ่มขีดความสามารถในการทำกำไร รวมทั้งการปรับปรุงการเพิ่มผลผลิต ฯลฯ (ศลิษา ภมรสติย์, 2561) การพัฒนาผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นประกอบด้วยภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชน เทคโนโลยีและนวัตกรรม สิ่งเหล่านี้จะเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และอุปสรรคในการแข่งขันด้านราคา ผู้ผลิตในพื้นที่จะต้องกำหนดลูกค้าเป้าหมายด้วยความเข้าใจรสนิยมของผู้บริโภคและพฤติกรรมของพวกเขา ผลที่ตามมา คือ ได้ผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเป้าหมาย (ปิติพร ฤทธิ์เรืองเดช, 2561) จึงอาจจำแนกผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ 3 ลักษณะ คือ 1) ผลิตภัณฑ์จากนวัตกรรม (Innovative Product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีผู้ใดนำเสนอในตลาดมาก่อนหรือเป็นแนวความคิดใหม่ที่ผู้บริโภคอาจยังคาดไม่ถึง 2) ผลิตภัณฑ์ทดแทนของผลิตภัณฑ์ที่ดัดแปลง (Replacement Product of Modified Product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่พัฒนา เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง มาจากผลิตภัณฑ์เดิมที่ขายอยู่แล้วในท้องตลาด ทำให้สามารถตอบสนองและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคได้มากกว่าเดิม 3) ผลิตภัณฑ์ที่เลียนแบบ (Imitative or Me-too Product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใหม่สำหรับกิจการแต่ไม่ใหม่สำหรับท้องตลาด โดยมีกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ดังที่ รุ่งนภา พงศ์สวัสดิ์มานิต (2559) กล่าวว่ากระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ต้องประกอบด้วยขั้นตอน คือ 1) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ต้องรู้ว่าจะทำอะไร ทำที่ไหน ขายอะไร ขายให้ใคร ขายที่ไหน เมื่อใด และอย่างไร 2) การสร้างแนวความคิดผลิตภัณฑ์ การค้นหา แหล่งข้อมูลต่างๆ ข้อมูลที่ต้องการ มักเป็นข้อมูลการตลาด และข้อมูลผู้บริโภค 3) การคัดกรองและการเลือก เป็นการกลั่นกรองและเลือกแนวคิดหลายอย่างที่เป็นไปได้ที่จะพัฒนาเป็นรูปธรรม 4) การวิเคราะห์ธุรกิจ การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของผลิตภัณฑ์ การตลาด การเงิน กำไร

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

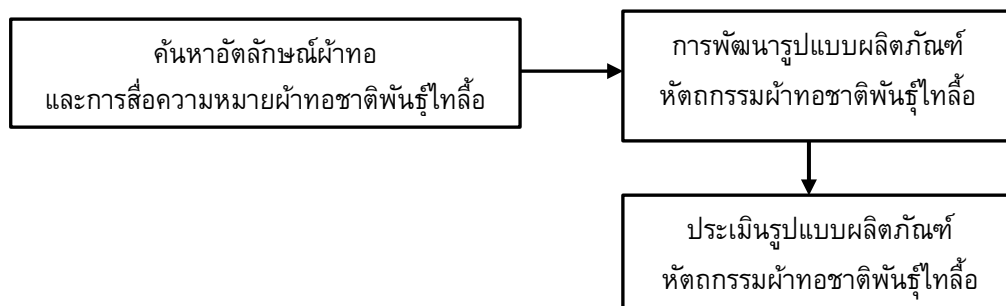
การแข่งขันทางธุรกิจ 5) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นงานหลักของการดำเนินงานเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่จะถูกเลือกเพื่อพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมาย 6) การทดสอบผลิตภัณฑ์ และการทดสอบผู้บริโภค

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบผลิตภัณฑ์

องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ (Product Component) เป็นแนวทางที่ใช้ในการกำหนดนโยบายของผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงคุณสมบัติ กล่าวคือ ความสามารถของผลิตภัณฑ์ในการจุดตลาด ลักษณะและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ส่วนประสมบริการ และคุณภาพบริการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ มีความเชื่อมโยงไปถึงการส่งมอบมูลค่าเพิ่มไปสู่ผู้บริโภค การสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับผู้บริโภคนั้น เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหลักการห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) (Kotler et al., 2019) องค์ประกอบผลิตภัณฑ์ที่ดีนักการตลาดจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ คือ 1) ผลิตภัณฑ์หลัก (Core Product) นักการตลาด ต้องรู้และเข้าใจว่าอะไรในตัวผลิตภัณฑ์ขององค์กรที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ 2) คุณสมบัติผลิตภัณฑ์ (Product Attribute) นักการตลาดต้องรู้ถึงคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่จะนำเสนอไปยังลูกค้า ต้องทราบว่าผลิตภัณฑ์นั้นผลิตจากอะไร มีคุณสมบัติอย่างไร 3) จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ (Product Feature) นักการตลาดต้อง ต้องรู้ว่าสินค้ามีอะไรเด่นเป็นพิเศษกว่าสินค้าอื่น เพื่อดึงดูดลูกค้า 4) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ (Product Benefits) คือ ประโยชน์ที่ลูกค้าจะได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ลูกค้าส่วนใหญ่มักจะสับสนระหว่างจุดเด่นผลิตภัณฑ์ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ (คานาย อภิรัชญาสกุล, 2537) งานวิจัยต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ โดยการนำเอาอัตลักษณ์ของชุมชนมาปรับปรุงและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ให้ความร่วมสมัย แต่คงลวดลายโบราณ และอัตลักษณ์ดั้งเดิมไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยคือ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research for Development) ประชากร และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) กลุ่มช่างทอผ้า 6 บ้าน บ้านละ 5 คน รวม 30 คน คือ บ้านนายางใต้ บ้านนายางเหนือ บ้านบุงจอง บ้านห้วยห้า บ้านห้วยริด และบ้านนาใหม่ 2) ผู้เชี่ยวชาญ 14 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 3 คน ผู้ประกอบการผ้าทอ 3 คน และผู้เชี่ยวชาญผ้าทอ 3 คน และ 3) หน่วยงานภาครัฐ 2 คน รวม 44 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ใช้สำหรับจัดประชุมช่างทอผ้าและผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบการ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม ช่างทอผ้าที่มีประสบการณ์ทอผ้ามากกว่า 10 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องผ้าทอเป็นอย่างดี โดยมีขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกช่างทอผ้า เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ และความหมายของลวดลายผ้าทอ ของผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ ขั้นตอนที่ 2 จัดประชุมกลุ่มย่อย โดยนำข้อมูลที่เป็นอัตลักษณ์ และความหมายต่างๆ มาวิเคราะห์และเผยแพร่ให้ชุมชนรับทราบ และคัดเลือกอัตลักษณ์อันโดดเด่นของผ้าทอไทลื้อ

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

เช่น อัตลักษณ์เด่นด้านลวดลาย การใช้วัตถุดิบ การใส่สีผ้าทอหรือเทคนิคการทอ เป็นต้น ขั้นตอนที่ 3 ให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ใหม่ จากนั้นร่วมกับชุมชนดำเนินการออกแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์ โดยมีนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย กลุ่มช่างทอผ้า ตำบลนายาง อำเภอป่าบก ขั้นตอนที่ 4 นำแบบผลิตภัณฑ์ประเมิณกับผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าทอ ผู้ประกอบการหัตถกรรมผ้าทอ ผู้เชี่ยวชาญผ้าทอ และหน่วยงานภาครัฐ ด้วยการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสม พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเฉพาะเรื่องสามารถใช้ได้อย่างน้อย 3 คนขึ้นไป ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและดุลพินิจในงานนั้นๆ การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) อธิบายข้อมูลด้วยวิธีการบรรยาย

ผลการวิจัย

การค้นหาลักษณะและการสื่อความหมายผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ ตำบลนายาง อำเภอป่าบก จังหวัดหลวงพระบาง พบว่า ผ้าชิ้นแบบดั้งเดิมของชาติพันธุ์ไทลื้อ ตำบลนายาง เดิมทีเป็นผ้าฝ้าย เรียกว่า ผ้าชิ้นตาบั้งตาออน เป็นผ้าชิ้นไม่มีดอกดวง ลวดลาย บนผืนผ้า ใช้สีธรรมชาติได้จากสภาพแวดล้อม ทอด้วยเทคนิคการลวง ตัวชิ้นประกอบด้วย โครงสร้างสามส่วน เช่น ส่วนหัว ส่วนผืน และส่วนตีน ผ้าชิ้นมี 2 ดอก ส่วนเสื้อผู้หญิงเป็นเสื้อดำหม้อฮ่อมทำจากผ้าฝ้ายย้อมน้ำฮ่อมด้วยวิธีธรรมชาติ สืบด้วยสีแดงตรงคอเสื้อและปากแขนเสื้อ สำหรับผู้ชายเป็นเสื้อดำหม้อฮ่อมแขนยาวและกางเกงขาก้วย สำหรับผ้าชิ้นแบบประยุกต์ เป็นผ้าชิ้น 2 ตะเข็บ ลักษณะโครงสร้างประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนหัวชิ้น ส่วนผืนชิ้น และส่วนตีนชิ้น ส่วนตัวชิ้น มีดอกดวงลวดลาย ประมาณ 4-6 ลวดลาย ย้อมสีธรรมชาติ เช่น สีแดงจากครั่ง สีแดงจากฝาง สีเขียวใบฝรั่ง สีเขียวมะม่วง สีส้มเมล็ดคำแสด ทอด้วยเทคนิคการจกด้วยสีต่างๆ เป็นการเพิ่มสีสันของผ้าทอให้ดูสดใส เพราะฝ้ายนำมาย้อมด้วยวิธีธรรมชาติ จัดเรียงลวดลายเสริมลายสร้อยสา สำหรับเป็นตีนชิ้น เพื่อเพิ่มความสวยงามด้วยเทคนิคการจก เกาะ หรือลวง

ภาพที่ 2 ผ้าชิ้นแบบดั้งเดิม

ภาพที่ 3 เสื้อหม้อฮ่อม

ภาพที่ 4 กางเกง

ภาพที่ 5 ผ้าชิ้นแบบประยุกต์

การจัดวางรูปทรงของลวดลายผ้าทอ (ผ้าหม้อหรือผ้าหลบ) มีทั้งลวดลายขนาดเล็ก และลวดลายขนาดใหญ่ที่แตกต่างกันตามจินตนาการของช่างทอผ้า ทอด้วยเทคนิคการขีด การจก การเกาะหรือลวง และถัก ลักษณะการวางโครงสร้างของลวดลายผ้าทอ เป็นลักษณะโครงสร้าง 3 เหลี่ยมแบบเรขาคณิต ด้วยการประโคนดอกเข้าด้วยกัน ภาษาท้องถิ่นเรียกว่า “การหีบดอก” โดยโครงสร้างหน่วยลาย ประกอบอย่างน้อย 3-6 ลาย ถ้าทอลวดลายดอก ส่วนลายสัตว์หรือแมลงเป็นลักษณะลายเดี่ยว ยกเว้นลายนาครที่มีหน่วยลายอื่นมาผสม เพื่อสร้างความกลมกลืนและงดงาม ใช้สีสันทันระหว่างสีดำหรือสีแดง หรือการทอลวงชั้น เพื่อให้การสิ้นสุดของหน่วยลายแต่ละหน่วย สำหรับการทอลายสัตว์ หรือลายแมลงต่างๆ เป็นการวางโครงสร้างลวดลายตามจินตนาการของสัตว์แต่ละชนิด ลวดลายจะเล็กหรือใหญ่ขึ้นกับจินตนาการของช่างทอผ้าแต่ละคน สำหรับการเรียกชื่อลวดลายต่างๆ ช่างทอผ้าเรียกตามลักษณะลายที่อยู่รอบนอกเป็นเครือลายใหญ่เรียกว่า ลายหลัก ต่อด้วยลายประกอบที่อยู่ด้านใน ถัดมาเรียกว่า ลายรอง เช่น ลายกาบหมากแจ็ก หรือบางลายที่เป็นลักษณะมีลายสัตว์ (ลายแมลงไม้) ก็เรียกชื่อไปตามชื่อของสัตว์นั้นๆ เช่น ลายนกโหล่งใหญ่ เป็นต้น

ภาพที่ 6 โครงสร้างลาย

ภาพที่ 7 การหีบดอก

ภาพที่ 8 ลักษณะลายสัตว์

ภาพที่ 9 ลักษณะลายดอก

การจัดวางสีทอผ้าของชาติพันธุ์ไทลื้อ เป็นการใส่สีธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยการนำวัตถุดิบที่หาได้จากในชุมชน หรืออยู่รอบตัว เช่น สีแดง สีดำ สีแดงอาจหมายถึงที่มาของบรรพบุรุษของชาติพันธุ์ไทลื้อสื่อความหมายแทน เลือดเนื้อของบรรพบุรุษ หรือพระอาทิตย์ เนื่องจากบรรพบุรุษชาติพันธุ์ไทลื้ออพยพมาจากสิบสองปันนา ดูจากภูมิศาสตร์แล้วเดินทางมาจากทิศตะวันออกของลาว สีดำจากน้ำฮ่อมผสมมะป៉ะป๊า สีดำใบมะแต่น ผสมน้ำฮ่อม สีส้มถึงดิน น้ำ หรือความอุดมสมบูรณ์ และสีขาวเป็นสีดั้งเดิมของผ้าฝ้าย อาจหมายถึงเชื้อชาติ สีที่ใช้จึงเป็นสีธรรมชาติดั้งเดิมที่มีอยู่ตามธรรมชาติรอบตัว และกลายเป็นสีโบราณที่ผ่านการถ่ายทอดมาหลายชั่วอายุคน จนกลายเป็นอัตลักษณ์บ่งบอกตัวตนของชาติพันธุ์ไทลื้อ ผ้าทอไทลื้อตำบลนาหยางใช้กรรมวิธีแบบดั้งเดิมด้วยกระบวนการย้อมเย็น การย้อมร้อน และการหมักหรือการแช่ ด้วยสีวัสดุที่ได้มาจากธรรมชาติ เป็นเทคนิคการย้อมผ้าที่มีมาช้านานจนถึงปัจจุบัน

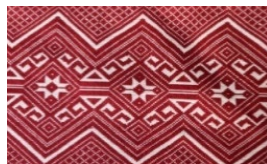
ลวดลายบนผ้าทอเป็นลวดลายโบราณสื่อความหมาย ผ่านการกระทำหรือประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน เป็นการสื่อถึงเครื่องหมายเชิงสัญลักษณ์ เช่น สื่อถึงธรรมชาติ ความเชื่อ ความศรัทธา อย่างเช่น ลายดอกเครือข่ รุ่ง สื่อถึงความรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง ซึ่งนำเอาความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ผู้ได้ครอบครอง ลายนี้ส่วนมากทอเป็นผ้าห่มหรือผ้าหอบเพื่อเพิ่มความอบอุ่นแก่ผู้ครอบครอง ลายดอกอีกุนใหญ่ (ดอกคนใหญ่) ทอเป็นหอบหรือผ้าคลุม อาจสื่อถึงความเป็นเจ้ากกเจ้าเหล่า เพราะชาติพันธุ์ไทลื้อเรียกผู้เฒ่าว่าเป็นพ่อใหญ่ แม่ใหญ่ เป็นผู้ที่เคารพนับถือ เป็นอีกหนึ่งลวดลายเอกลักษณ์ ลายนี้เป็นลายลักษณะ 3 เหลี่ยม มีรูปคนถือเครื่องมือ สันนิษฐานว่าเป็นเครื่องมือการออกแรงงานหรือเครื่องมือทำมาหากิน การใช้สีในลวดลายนี้ส่วนมากเป็นสีแดงเข้ม ไม่นิยมสีดำ เนื่องจากจะทำให้ลายไม่โดดเด่น การทอลายอีกุนใหญ่นิยมทอเป็นส่วนหนึ่งของผ้าเช็ด ถวายเป็นพุทธบูชา ลายดอกใหญ่ ช่วงทอผ้าออกแบบลายเป็นแนวขวาง ลักษณะของลายเป็นลายดอกที่มีขนาดใหญ่ นิยมใช้สีขาวและสีแดง เป็นลายที่มีขนาดใหญ่เต็มผืนประมาณ 80 เซนติเมตร ลายนี้ช่วงทอผ้าไม่นิยมใส่สีดำเพราะทำให้ลายไม่มีความโดดเด่น รอบนอกเหมือนลายน้ำไหล ถัดมากเป็นลายขอ และลายดอกจันทร์ ส่วนมากที่พบเห็นเป็นข้าวของเครื่องใช้ เช่น ทอเป็นผ้าห่ม ผ้าปูโต๊ะ ใช้ด้ายประมาณ 3-4 เส้นในกระสวย เพื่อให้ได้ผ้าที่มีความหนาแน่นเพิ่มความอบอุ่นแก่ร่างกาย ลายดอกจันทร์ เป็นลวดลายผ้าทอโบราณ อาจสะท้อนถึงความเชื่อของคนในท้องถิ่น โดยการนำเอาดอกไม้ตามธรรมชาติมาถ่ายทอดลงบนผืนผ้า มีกลีบดอกแปดกลีบ อาจเป็นความเชื่อเพื่อป้องกันภัยทั้ง 8 ทิศ สามารถคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายทั้งปวงแก่ผู้สวมใส่ ดอกจันทร์ยังเป็นดอกไม้ที่ชาวไทลื้อใช้แทนความดี ในการดำรงชีวิตที่ทุกคนต้องทำความดี เพราะเชื่อว่าความดี คือ ความคงทน การทอผ้าลวดลายดอกจันทร์ ส่วนมากช่วงทอผ้านิยมทอเป็นผ้าห่ม และมอบให้กับบุตรสาวที่กำลังจะแต่งงานเพื่อแสดงถึงความดี ความรักที่ต้องอยู่ด้วยกันที่แสนนาน

ภาพที่ 10 ลายดอกเครือข่ รุ่ง

ภาพที่ 11 ลายอีกุนใหญ่

ภาพที่ 12 ลายดอกใหญ่

ภาพที่ 13 ลายดอกจันทร์

ลายขวาง เป็นสัตว์มงคลที่เคียงคู่อยู่กับสังคมลาวมาอย่างช้านาน เป็นสัญลักษณ์ของชาวลาวตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงความยิ่งใหญ่ และความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งสมัยก่อนลาวเคยเป็นอาณาจักรล้านช้าง ที่มีความยิ่งใหญ่

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

และเจริญรุ่งเรือง โดยมีหลวงพระบางเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรล้านช้าง ลายผ้า สื่อถึงความเป็นอิสราภาพ เป็นตัวแทนของความเข้มแข็ง ความกระตือรือร้น ความอดทน ความกล้าหาญ อดทน ความรวดเร็วว่องไว และความซื่อสัตย์สุจริต ลายหมากจับ หรือหมากแจ็ก เกิดจากจินตนาการของช่างทอผ้า ที่ได้จากผลชนิดหนึ่งที่เกิดตามหนองน้ำ ลักษณะเปลือกแข็ง ออกสีม่วง ในผลมีรสชาติดมื่น กินได้ทั้งผลดิบ และผลสุก ลายนี้เป็นการประคบดอกเข้าด้วยกัน การทอลวดลายนี้ต้องเป็นช่างทอผ้าที่มีทักษะประสบการณ์ และความชำนาญงานสูงมาก เพราะกว่าจะออกแบบลวดลายหลายๆ ลวดลายเป็นดอกเดียวกัน ต้องมีความอดทน และความตั้งใจในการบรรจงแต่ลวดลายให้มีความลงตัว องค์ประกอบของดอกประกอบด้วย ลายรอบนอกเป็นลายขอ ถัดมาเป็นลายดอกตาควาย ลายเมฆไหล มาผสมกันอย่างลงตัว การทอลวดลายนี้ช่างทอผ้าใช้สีดำ และสีแดงเข้ม บางผืนช่างทอผ้าก็ใช้สีแดง หรือสีดำล้วน สลับกันโดยแยกเป็นครึ่งแดง ครึ่งดำ การทอดอกผสมเป็นการทอที่ใช้เทคนิคการขีด

ภาพที่ 14 ลายช้าง

ภาพที่ 15 ลายม้า

ภาพที่ 16 ลายหมากแจ็ก

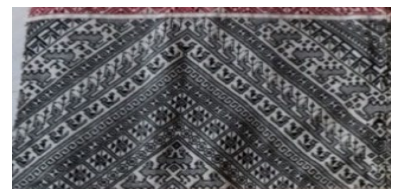
ลายนาคเป็นลายที่รู้จักอย่างกว้างขวางในบรรดาลวดลายต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับความเชื่อและความศรัทธาในพุทธศาสนา ความศรัทธาดังกล่าวได้ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของงานหัตถกรรมผ้าทอของทุกชาติพันธุ์ในลาว ในรูปแบบและวิธีที่แตกต่างกัน เพราะเป็นลายที่อิงกับความเชื่อ เรื่องเล่าทางพุทธศาสนา ในสมัยพุทธกาล โดยเชื่อว่าพญานาคเป็นผู้มีฤทธิ์เดช มีอำนาจ มีบารมี มีเงินทอง จึงมีความเชื่อว่าถ้าเรามีความเกี่ยวข้องกับนาค ก็จะทำให้ช่วยคุ้มครองจากสิ่งชั่วร้ายทั้งปวง และทำให้มีความสุข ร่ำรวย และเมื่อใส่ทอผ้าลายนาคแล้วก็จะทำให้ประสบความสำเร็จ

ภาพที่ 17 ลายนาคนอนโรง

ภาพที่ 18 ลายนาค 5 เศียร

ภาพที่ 19 ลายนาค 13 เศียร

ลวดลายที่กล่าวมานั้นปรากฏอยู่บนเครื่องใช้สอยในชีวิตประจำวันของชาติพันธุ์ไทลื้อมาอย่างช้านาน เช่น ปรากฏอยู่บนผ้าหบลลายนาค (ผ้าปูที่นอน) ผ้าหบลลายดอกเครื่องรุ่ง ผ้าหมลายดอกจันทร์ ผ้าปูโต๊ะหรือผ้าหมลายดอกใหญ่ และปรากฏอยู่บนผ้าถุงใช้เพื่อเป็นผ้าถวายนานแก่พุทธบูชา แต่ปัจจุบันนี้ผ้าเหล่านี้ไม่ได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว เนื่องจากผ้ามีขนาดเล็ก และมีผลิตภัณฑ์อื่นมาทดแทน แต่ยังมีการทอไว้เพื่อมอบให้แก่ลูกหลานภายในครอบครัวเก็บไว้เป็นทรัพย์สินสมบัติเพื่อมอบให้แก่ลูกหลานเมื่อถึงเวลาแต่งงาน

การพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ ตำบลนาปาง อำเภอน้ำบัก จังหวัดหลวงพระบาง พบว่าตัวแทนช่างทอผ้ามีความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใน 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์รองจาน 2) ผลิตภัณฑ์ปลอกหมอนอิง 3) ผลิตภัณฑ์ผ้าม่าน 4) ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี 5) ผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายสุภาพบุรุษ และ 6) ผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายสุภาพสตรี รายละเอียดมีดังนี้

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

1) ผลิตภัณฑ์รองจาน ประกอบมี 2 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 ใช้ลวดลายดอกใหญ่ ที่ชุมชนคัดเลือกเป็นลายเอกลักษณ์ ออกโทนสีแดง แบบที่ 2 ใช้ลวดลายดอกเครื่องรุ่งออกโทนสีแดงผสมขาว ทั้งสองแบบทอด้วยเทคนิคการทอเป็นแนวตั้ง

ผลิตภัณฑ์รองจาน แบบที่ 1	ผลิตภัณฑ์รองจาน แบบที่ 2
 ใช้ลวดลายดอกใหญ่ ที่ชุมชนคัดเลือกเป็นลาย เอกลักษณ์ ออกโทนสีแดง	 ใช้ลวดลายดอกเครื่องรุ่ง ที่ชุมชนคัดเลือกเป็นลาย เอกลักษณ์ ออกโทนสีแดง

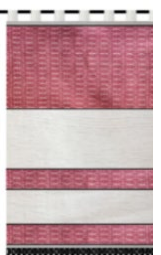
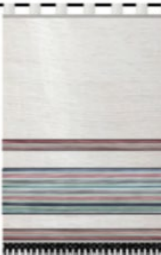
ภาพที่ 19 ผลิตภัณฑ์รองจาน แบบที่ 1 และ แบบที่ 2

2) ผลิตภัณฑ์ปลอกหมอนอิง ประกอบมี 3 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 เป็นปลอกหมอนอิงพัฒนาโดยนำเอาลายนาศ มาทอเพื่อความเป็นสิริมงคล มีอำนาจ และความยำเกรง ย้อมด้วยสีครามธรรมชาติ ด้านหน้าเป็นลวดลายทอขึ้น โดยใช้เทคนิคการทอ รูปแบบที่ 2 เป็นผลิตภัณฑ์ปลอกหมอนอิงลายดอกใหญ่ ย้อมด้วยน้ำส้อมที่ผ่านการย้อมมาหลายครั้ง เพื่อให้ได้สีที่ไม่ต้องเข้มมาก ด้านหน้าเป็นลวดลายดอกใหญ่ ทอด้วยเทคนิคการทอเป็นแนวตั้ง รูปแบบที่ 3 เป็นผลิตภัณฑ์ปลอกหมอนอิงลายดอกเครื่องรุ่ง ย้อมด้วยสีแดง หรือใช้ฝ้ายสีตุ่น ซึ่งเป็นฝ้ายธรรมชาติออกสีน้ำตาล โดยเป็นการทอลักษณะลายเดี่ยว โดยวัดตามขนาดหมอนที่ต้องการ และใส่ใจขั้นตอนการตัดเย็บให้ละเอียด

ผลิตภัณฑ์ปลอกหมอนอิง แบบที่ 1	ผลิตภัณฑ์ปลอกหมอนอิง แบบที่ 2	ผลิตภัณฑ์ปลอกหมอนอิง แบบที่ 3
 พัฒนาปลอกหมอน โดยนำเอาลายนาศ มาทอเพื่อความ เป็นสิริมงคล ย้อม ด้วยสีคราม	 พัฒนาปลอกหมอน โดยนำเอาลายดอก ใหญ่มาทอ ย้อม ด้วยส้อม	 เป็นผลิตภัณฑ์ ปลอกหมอนลาย ดอกจันทร์ ย้อม ด้วยน้ำฝางแดง หรือใช้ฝ้ายสีตุ่น

ภาพที่ 20 ผลิตภัณฑ์ปลอกหมอนอิง แบบที่ 1, แบบที่ 2 และแบบที่ 3

3) ผลิตภัณฑ์ผ้าปูที่นอน ประกอบมี 4 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 เป็นผ้าปูที่นอนลายดอกเครื่องรุ่ง ย้อมด้วยสีแดงดั้งเดิม แบบที่ 2 เป็นผ้าปูที่นอนลายดอกจันทร์เป็นการประยุกต์ลวดลายผ้าห่มที่ชุมชนเคยใช้ในชีวิตประจำวันเมื่อหลายสิบปีก่อน ผลิตภัณฑ์ย้อมด้วยสีแดงผสมสีขาว ทอด้วยฝ้ายด้วยเทคนิคการทอ ตกแต่งชายผ้าด้วยเทคนิคการทอ แบบที่ 3 เป็นผ้าปูที่นอนลายนาศ ที่ประยุกต์จากผ้าห่ม (ผ้าปูที่นอน) ลายนาศ ย้อมด้วยสีครามจากน้ำส้อมและสีแดง ตัวผืนเป็นการทอลายดอกขึ้นด้วยสีขาวด้วยเทคนิคการถักและการทอ แบบที่ 4 เป็นลายผ้าขึ้นตาบังตาอนที่ปัจจุบันช่างทอผ้าไม่ได้ทอเพื่อการใช้สอยในชีวิตประจำวัน แต่ประยุกต์ลวดลายมาเป็นผ้าปูที่นอนเพื่อการอนุรักษ์ลวดลายไว้

ผลิตภัณฑ์ผ้าผืน แบบที่ 1	ผลิตภัณฑ์ผ้าผืน แบบที่ 2
 เป็นผ้าผืนลายดอกเครื่องรุ่ง ซึ่งเป็นลายเอกลักษณ์ ย้อมด้วยสีแดงจากฝางหรือครั่ง ซึ่งประยุกต์จากผ้าหมี่ที่ชุมชนใช้ในชีวิตประจำวันเมื่อสมัยก่อน	 เป็นผ้าผืนลายดอกจันทร์ประยุกต์จากผ้าหมี่ที่ชุมชนใช้ในชีวิตประจำวันเมื่อสมัยก่อน ลายดอกจันทร์ ย้อมด้วยสีแดง ผสมสีขาว
ผลิตภัณฑ์ผ้าผืน แบบที่ 3	ผลิตภัณฑ์ผ้าผืน แบบที่ 4
 เป็นผ้าผืนลายนาครีประยุกต์จากผ้าหลบลายนาครี ย้อมด้วยสีดำจากน้ำอ้อม และสีแดง ตัวผืนเป็นการทอลายดอกชั้นด้วยสีขาว	 เป็นลายผ้าช้างตาบังตาอนที่ปัจจุบันช่างทอผ้าไม่ได้ทอเพื่อการใช้สอยหรือเพื่อการค้า จึงประยุกต์ลวดลายมาเป็นผ้าผืน เพื่อการอนุรักษ์ลวดลายไว้

ภาพที่ 20 ผลิตภัณฑ์ผ้าผืน แบบที่ 1, แบบที่ 2, แบบที่ 3 และ แบบที่ 4

4) ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี ประกอบมี 4 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 เป็นกระเป๋าสตรีลายดอกใหญ่ ออกแบบเป็นแบบหิ้ว ย้อมด้วยสีน้ำอ้อม ส่วนตีนเป็นสีดำ รูปแบบที่ 2 เป็นกระเป๋าลายดอกจันทร์ การออกแบบได้แรงบันดาลใจมาจากถุงย่ามเมื่อต้องพกข้าวของเครื่องใช้ไปทำการเกษตรกรรม ย้อมด้วยสีแดงครั่ง หรือสีแดงแทนฝางแดง รูปแบบที่ 3 เป็นกระเป๋าลายดอกเครื่องรุ่งเป็นลายเอกลักษณ์ ออกโทนสีดำแดง ย้อมด้วยครั่งหรือฝางแดง รูปแบบที่ 4 เป็นกระเป๋าสะพายลายนาครีขนาดเล็ก เป็นสีฟ้าคราม

ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี แบบที่ 1	ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี แบบที่ 2
 กระเป๋าสตรีลายดอกใหญ่ เป็นกระเป๋าแบบหิ้ว ย้อมด้วยสีน้ำอ้อม ส่วนกันกระเป๋าคือสีดำ	 กระเป๋าลายดอกจันทร์ เป็นประเภทกระเป๋าเป้ ย้อมด้วยสีแดงครั่ง
ผลิตภัณฑ์ผ้าผืน แบบที่ 3	ผลิตภัณฑ์ผ้าผืน แบบที่ 4
 เป็นกระเป๋าลายดอกเครื่องรุ่ง เป็นลายดอก ซึ่งเป็นลายเอกลักษณ์ โทนสีดำแดง ย้อมด้วยครั่ง หรือฝางแดง	 กระเป๋าสะพายลายนาครี เป็นกระเป๋านาครีขนาดเล็ก เป็นสีฟ้าคราม

ภาพที่ 21 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี แบบที่ 1, แบบที่ 2, แบบที่ 3 และ แบบที่ 4

5) ผลิตภัณฑ์เสื้อสุภาพบุรุษ ประกอบมี 3 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 เป็นเสื้อสีดำแขนยาว ย้อมด้วยน้ำอ้อมเป็นการประยุกต์เสื้อสุภาพบุรุษแบบดั้งเดิม แต่เสริมลวดลายต่างๆ ตามชอบกระดุมเสื้อให้มีสีสัน และใช้วิธีการตัดเย็บให้เข้ารูปร่าง

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

มากขึ้น รูปแบบที่ 2 เป็นผลิตภัณฑ์เสื้อแขนสั้นสีแดง ย้อมด้วยสีแดงจากเครื่องก่อ หรือใช้ฝ้ายสีตุ่นเพิ่มลวดลายตามขอบเสื้อ และตัดเย็บให้ดูดีขึ้น รูปแบบที่ 3 เป็นเสื้อผ้าแขนสั้นสีคราม ย้อมด้วยสีครามจากน้ำอ้อม

ผลิตภัณฑ์เสื้อสุภาพบุรุษ แบบที่ 1	ผลิตภัณฑ์เสื้อสุภาพบุรุษ แบบที่ 2	ผลิตภัณฑ์เสื้อสุภาพบุรุษ แบบที่ 3
		
เป็นเสื้อสีดำ แขนยาว ย้อม สีดำจากน้ำอ้อม	เป็นเสื้อแขนสั้น สีแดง ย้อมสีแดง จากเครื่องก่อ หรือ ฝ้ายสีตุ่น	เป็นเสื้อผ้าแขนสั้น ย้อมสีคราม จาก น้ำอ้อม

ภาพที่ 22 ผลิตภัณฑ์เสื้อสุภาพบุรุษ แบบที่ 1, แบบที่ 2 และ แบบที่ 3

6) ผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งสุภาพสตรี ประกอบมี 4 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 เป็นชุดผ้าชิ้น โดยตัวเสื้อปรับให้มีลวดลายตรงแถบคอและปากแขนเสื้อเย็บให้เข้ากับรูปร่างมากยิ่งขึ้น ส่วนชิ้น เป็นผ้าชิ้นโดยใช้เทคนิคการจก ทอด้วยลายผ้าชิ้นตาบั้งตาออน เพื่อจำแนกหน่วยลายเป็นผ้าชิ้นโทนสีดำ รูปแบบที่ 2 เป็นชุดลำลองสีแดง เพื่อให้สวมใส่สบายตัวมากขึ้น ตกแต่งด้วยการนำเอาลายผ้าชิ้นตาบั้งตาออนมาใช้ รูปแบบที่ 3 เป็นชุดนําส้มโดยประยุกต์เอาเสื้อผ้าผู้เฒ่า ผู้แก่ ส้มยัก่อนมาใช้ แทพผ้าด้วยลายผ้าชิ้นตาบั้งตาออน ส่วนกางเกง ประยุกต์จากกางเกงขาก๊วย แต่เพิ่มวิธีการตัดเย็บให้เข้ากับรูปร่างมากขึ้น

ผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งสุภาพสตรี แบบที่ 1	ผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งสุภาพสตรี แบบที่ 2
	
เป็นชุดผ้าชิ้นโดยตัวเสื้อปรับให้มี ลวดลายตรงแถบ คอและปากแขน เสื้อ ส่วนชิ้น ประยุกต์เป็นผ้าชิ้นดิน จก ชิ้นด้วยลายผ้าชิ้นตาบั้งตาออน เพื่อจำแนกหน่วยลาย เป็นโทนสีดำ	เป็นชุดลำลองสีแดง โดยประยุกต์ลายผ้าชิ้น ตาบั้งตาออนมาใช้เป็น โทนสีแดง
ผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งสุภาพสตรี แบบที่ 3	ผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งสุภาพสตรี แบบที่ 4
	
เป็นชุดนําส้มโดยประยุกต์เอาเสื้อผ้าผู้ เฒ่า ผู้แก่สมัยก่อนมาใช้ แทพผ้าด้วย ลายผ้าชิ้นตาบั้งตาออน ส่วนกางเกง ประยุกต์จากกางเกงขาก๊วย แต่เพิ่ม วิธีการตัดเย็บให้เข้ากับรูปร่างมากขึ้น	เป็นชุดประยุกต์จาก เครื่องแต่งกายของสตรี ที่นิยมสวมใส่ช่วงฤดู ร้อน โดยปรับให้มี ลวดลาย สีสนมากขึ้น

ภาพที่ 23 ผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งสุภาพสตรี แบบที่ 1, แบบที่ 2, แบบที่ 3 และ แบบที่ 4

ผลการประเมินกับผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าทอ และผู้ประกอบการร้านหัตถกรรมผ้าทอ ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1) ผลิตภัณฑ์รองจาน ผลจากการประเมินกับผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นตรงกันต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ทั้งสองแบบ โดยให้ความสำคัญในด้านจุดเด่นผลิตภัณฑ์เป็นฝ้ายทอมือ เน้นสีที่เป็นอัตลักษณ์ ย้อมด้วยสีธรรมชาติด้วยกรรมวิธีแบบดั้งเดิม ทำให้ผลิตภัณฑ์มีจุดเด่น และผลิตภัณฑ์มีประโยชน์ต่อการใช้สอย สามารถใช้เป็นของตกแต่งบ้าน ร้านอาหาร ให้มีความสวยงาม ด้านผลประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ คือ สามารถใช้สอยในชีวิตประจำวันได้ ผลิตภัณฑ์ใช้งานง่าย

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

และสะดวกต่อการพกพา สามารถใช้เป็นของฝากหรือของที่ระลึก แต่การใช้ผลิตภัณฑ์อาจต้องมีความระมัดระวัง เนื่องจากเป็นผ้าฝ้ายทอมือ ผลิตภัณฑ์ไม่มีความทนทานหรือสีตกเมื่อนำไปซัก ขณะที่ราคาอาจสูงกว่าสินค้าที่ทำด้วยวัสดุอื่นมากขึ้น ในด้านคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ คือ ย้อมผ้าด้วยกรรมวิธีแบบดั้งเดิม

2) ผลิตภัณฑ์ปลอกหมอนอิง ผลจากการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ รูปแบบที่ 2 และรูปแบบที่ 3 ด้านผลประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ คือ สามารถใช้สอยในชีวิตประจำวันได้ โดยมีจุดเด่นคือ เป็นการช่วยอนุรักษ์ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน โดยการประยุกต์เอกลักษณ์ท้องถิ่นได้ เช่น สีฟ้าคราม และผ้าสีตุ่น และการย้อมได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ใช้ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น

3) ผลิตภัณฑ์ผ้าปูที่นอน ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ รูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 2 ในด้านจุดเด่นผลิตภัณฑ์ คือ การปรับปรุงผลิตภัณฑ์จากของเดิมเป็นของใหม่ แต่คงเดิมคุณค่าที่เป็นอัตลักษณ์ ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เมื่อนำไปผลิตจริง iva วัตถุจากธรรมชาติ เป็นลวดลายโบราณ ย้อมผ้าด้วยกรรมวิธีแบบดั้งเดิมด้วยกระบวนการย้อมร้อน การย้อมเย็นการหมัก หรือการแช่ เป็นการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่แล้ว เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม เป็นการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนได้ในอนาคต และผลิตภัณฑ์มีคุณสมบัติทนทาน ใช้เป็นผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน ร้านอาหาร สปา รีสอร์ท หรือเป็นของที่ระลึกได้ เป็นการประยุกต์จากผ้าหลบหรือผ้าห่มที่ชุมชนใช้ในชีวิตประจำวันเมื่อสมัยก่อน ซึ่งปัจจุบันไม่ได้นำใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว เนื่องจากขนาดผ้าหลบและผ้าห่มมีขนาดบางและขนาดเล็ก และสามารถนำผ้าห่มแบบอื่นทดแทนได้

4) ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกัน ต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ รูปแบบที่ 1 เป็นกระเป๋าถือ และรูปแบบที่ 4 เป็นกระเป๋าสะพายขนาดเล็ก โดยให้ความสำคัญ ในด้านผลประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์มีขนาดพอเหมาะ ซึ่งอาจใช้งานง่าย สะดวกต่อการพกพาเมื่อเวลาซื้อ โดยมีจุดเด่นในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

5) ผลิตภัณฑ์เสื้อสุภาพบุรุษ ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นตรงกันต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ รูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 3 ในด้านคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย สวมใส่สบายและไม่เก็บความร้อนแต่ซับเหงื่อได้ดี และผลิตภัณฑ์มีประโยชน์ในด้านการใช้สอย สามารถสวมใส่ได้ในชีวิตประจำวัน เช่น สวมใส่ไปงานแต่งงาน ไปทำงาน งานเลี้ยงสังสรรค์ ไปวัดและเหมาะสมกับกลุ่มผู้ชายวัยทำงาน และวัยกลางคน ถ้าเพิ่มเทคนิคการตัดเย็บจะทำให้ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น

6) ผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งสุภาพสตรี ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นตรงกันต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 2 และ 3 ในด้านผลประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์สามารถใช้สอยในชีวิตประจำวันได้ โดยมีจุดเด่นผลิตภัณฑ์ คือ นำใช้วัตถุจากธรรมชาติ ปลอดภัย ไม่มีผลิตภัณฑ์มีความสวยงามตามแบบผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนได้ เพราะการออกแบบผลิตภัณฑ์ประยุกต์เอกลักษณ์ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม และผลิตภัณฑ์ใช้ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การค้นหาลักษณะ และการสื่อความหมายของลวดลายผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ พบว่า ชาติพันธุ์ไทลื้อมีอัตลักษณ์การทอผ้าที่โดดเด่นหลายมิติ ผ้าชิ้นไทลื้อเป็นผ้าชิ้นสองตุก มีทั้งแบบดั้งเดิม และแบบประยุกต์ ตัวชิ้นประกอบด้วยสามส่วน ส่วนหัวชิ้น ส่วนตัวชิ้น และส่วนตีนชิ้น ส่วนผ้าห่มและผ้าหลบจัดวางโครงสร้างลวดลายด้วยลักษณะการหีบดอก มีทั้งลวดลายขนาดเล็ก และลวดลายขนาดใหญ่เป็นลายเดี่ยว และลายผสม ส่วนมากเป็นลายโบราณ อย่างเช่น ลายดอกจันทร์ ลายนกโล่งใหญ่ ลายนาค ลายดอกใหญ่ ลายดอกเครือขี้น ลายช้าง ลายม้า ลายหมากแจ็ก ส่วนหนึ่งที่ทำให้ผ้าทอมืออัตลักษณ์ที่โดดเด่น คือ การใช้วัตถุจากธรรมชาติ ด้วยเทคนิคการทอโดยเฉพาะเทคนิคการขีด ด้วยสีแดง สีดำ และสีขาว ย้อมผ้าด้วยกรรมวิธีโบราณ ลวดลายแต่ละลวดลายบ่งบอกถึง คติ ความเชื่อกับศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประเพณี วัฒนธรรม ธรรมชาติ และวิถีชีวิต ความงามด้านลวดลายสีสันทันที่ถูกจัดวางอย่างเป็นระบบ ระเบียบ สะท้อน

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

ให้เห็นถึงว่าชาติพันธุ์ไทลื้อมีศิลปะที่ถ่ายทอดลงบนผ้าทอ และความเชื่อ รวมไปถึงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ผ่านศิลปะสิ่งทอ การค้นหาอัตลักษณ์และการสื่อความหมายของผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ สอดคล้องกับงานของ เติชิต เนยพวง และ พัดชา อุทิศวรรณกุล (2565) พบว่า ชาวไทลื้อเลือกใช้ไหมผลิตผ้าแสดงเป็นวัตถุดิบในการย้อมเส้นด้ายนั้นได้กลายเป็นอัตลักษณ์พิเศษของชุมชน สิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้เกิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นของชาวไทลื้อ สามารถสร้างอัตลักษณ์ด้านผลิตภัณฑ์ให้เกิดเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับงานของ เกษมมานะรุ่งวิทย์ (2564) พบว่า นาคเป็นสัญลักษณ์ทางสังคม มีความหมายที่น่าสนใจ เพราะสังคม และวัฒนธรรมลาวมีความเชื่อ ความศรัทธาต่อนาคมาหลายชั่วอายุคน ความเชื่อเหล่านั้นได้ถูกนำมาสร้างสรรลวดลายบนผืนผ้าเป็นร่องรอยที่ผ่านสื่อสัญลักษณ์ และความเชื่อที่สะท้อนงานทางด้านศิลปกรรม เช่น ผ้าขิด ผ้าจก และสอดคล้องกับงานของ ประภาศรี ถนอมธรรม (2561) พบว่า คุณค่าอัตลักษณ์ของผ้าไหมมีคุณค่าทางความงาม ความเชื่อและประโยชน์ใช้สอยอันแฝงไปด้วยภูมิปัญญาอันล้ำค่า ประโยชน์ของผ้าทอ นอกจากจะเป็นเครื่องนุ่งห่มที่สวยงาม เป็นอัตลักษณ์แล้วยังมีความภูมิใจที่ได้รับจากภูมิปัญญาการทอผ้าไหม ที่สืบทอดมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย

การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ พบว่า เป็นการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ใหม่ปรับปรุงมาจากผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ (Replacement Product of Modified Product) โดยมุ่งเน้น ความหลากหลาย ร่วมสมัย ความโดดเด่นสร้างสรรค์ของลวดลายเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเองเฉพาะถิ่นใช้ลวดลายโบราณเป็นลายอัตลักษณ์ เช่น ลายดอกเครือข่ รุ่ง ลายดอกใหญ่ ลายนาค ลายดอกจันทร์ ได้ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาประกอบมี 6 ผลิตภัณฑ์ อย่างละ 2 รูปแบบ ได้ 12 รูปแบบ ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ให้ความสำคัญในด้านจุดเด่นผลิตภัณฑ์ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ทนงค์ศักดิ์ กุเมณา และคณะ (2565) พบว่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ มีผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ ซึ่งกำเนิดมาด้วยภูมิปัญญา และการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนอัตลักษณ์ที่สื่อถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนที่มีอยู่มายาวนานรุ่นสู่รุ่น และสอดคล้องกับงานของ รัชนิวรรณ บุญอนันท์ และ ประภัสสร กลีบประทุม (2563) พบว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่พัฒนา 3 รูปแบบ ได้แก่ กระเป๋าถือสุภาพสตรี เสื้อสุภาพสตรี และผ้าพันคอ ผู้บริโภคและผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการให้ผ้าทอพื้นเมืองนำไปผลิตและให้ความสำคัญ ในด้านประโยชน์ใช้สอย การพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่เหมาะกับยุคสมัยและความใช้งานที่หลากหลายของลูกค้ เพื่อสืบสานผ้าทอไทยอย่างต่อเนื่องและพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวของอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร สอดคล้องกับงานของ ณัฐริกันต์ ปิ่นจุไร และคณะ (2564) พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นตามอัตลักษณ์ของชุมชน มุ่งเน้นให้มีความโดดเด่นสร้างสรรค์ของลวดลายเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเองเฉพาะถิ่น และเป็นการสร้างให้กลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อสื่อความหมายดั้งเดิม

ผลจากการประเมินผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ ตำบลนาบง อำเภอน้ำบอง พบว่า เน้นการสร้างจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ คือการใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชน เช่น วัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติ และให้ความสำคัญในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้บริโภคและผู้สนใจสามารถนำไปใช้สอยในชีวิตประจำวัน การศึกษาสอดคล้องกับงานของ บุษบา หินธารี (2564) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายให้ความสนใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าพันคอในด้านประโยชน์ใช้สอยมาก และสอดคล้องกับงานของ อัญชลี เทังตระกูล และคณะ (2566) พบว่า การประเมินผลการพัฒนาและออกแบบชุดแฟชั่นผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อด้านประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมาก และงานของ รัชนิกร กุศลานนท์ และคณะ (2564) พบว่า การออกแบบและพัฒนากระเป๋าจากผ้าทอ เชียงแสน เน้นประโยชน์ใช้สอยที่หลากหลาย การพัฒนาผ้าทอพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวนั้น ต้องเป็นที่รู้จักและที่สนใจในอนาคตมากขึ้น และต้องมีการผลิตลวดลายใหม่ๆ ที่เป็นที่ยอมรับ แต่ก็ต้องอนุรักษ์ลวดลายที่มีคุณค่าเดิมๆ ไว้ด้วย มีการขยายการผลิตให้มากขึ้นเพื่อขยายตลาดให้กว้างมากขึ้นด้วยเพื่อให้เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหนึ่งเขื่อนช้างต่อไป

ดังนั้น การพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ควรให้ความสำคัญที่ด้านจุดเด่นของผลิตภัณฑ์และประโยชน์ใช้สอยเพื่อให้ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้มากยิ่งขึ้น ทั้งพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก สนับสนุนทางการท่องเที่ยว และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมอย่างเช่นผ้าห่ม หรือผ้าหลบชาติพันธุ์ไทลื้อ ตำบลนาปาง ไม่ได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว เนื่องจากการทดแทนด้วยผลิตภัณฑ์อื่น ดังนั้นเพื่อรักษาคุณค่าด้านอัตลักษณ์ผ้าทอไม่ให้เลือนหายไปตามกาลเวลา ควรมีการดัดแปลงหรือปรับปรุงผ้าทอเหล่านี้เพื่อประโยชน์ในการใช้สอยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การวิจัยยังพบอีกว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ ให้ความสำคัญด้านจุดเด่นผลิตภัณฑ์ และด้านประโยชน์ใช้สอย ดังนั้น การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จึงควรมุ่งเน้นด้านที่กล่าวมานั้น เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้มากยิ่งขึ้น เพื่อใช้ผลิตภัณฑ์เป็นเครื่องมือดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเยือนชุมชนมากขึ้น ทั้งพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก สนับสนุนทางการท่องเที่ยวของตำบลนาปาง อำเภอป่าสัก จังหวัดหลวงพระบาง

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ สามารถนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยวได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนชุมชนด้วยการให้องค์ความรู้ที่หลากหลาย อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ด้านการตลาด องค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และนำเอาองค์ความรู้มาพัฒนาเป็นของที่ระลึก เพื่อสนับสนุนทางการท่องเที่ยวของจังหวัดหลวงพระบางได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ เยาวนานนท์, พงษ์ ศรีเศรษฐศิริ, กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์ และ นพดล อินทร์จันทร์. (2562). สัญลักษณ์ไทยพวน: การศึกษาอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมไทยพวนในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยเพื่อแนวทางในการออกแบบ. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 21(1), 166-185.
- เกษม มานะรุ่งวิทย์. (2564). สื่อสัญลักษณ์ ความเชื่อสู่อัตลักษณ์ผ้าทอไทย-ลาว. *วารสารศิลปศาสตร์ (วังนางเลิ้ง) มทร. พระนคร*, 1(1), 56-74.
- คำนาย อภิรัชญาสกุล. (2537). *ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: โฟกัสมีเดีย แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ณัฐธินันท์ ปิ่นจุไร, ธนกิจ โคกทอง, ธนสิทธิ์ นิตยประภา และ สาวิตรี พรหมรักษา. (2564). การออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นตามอัตลักษณ์ของชุมชน บ้านทรัพย์เจริญ ตำบลปางมะค่า อำเภอเขาค้อ จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารดิไซน์เอคโค*, 2(1), 34-46.
- เดชิต เญยพ่วง และ พัดชา อุทิศวรรณกุล. (2565). มรดกภูมิปัญญาของการย้อมสีด้วยค่าแสดงในวัฒนธรรมไทลื้อ สูการพัฒนาสินค้า แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ กรณีศึกษา ศูนย์ผ้าทอไทลื้อ บ้านดอนมูล อำเภอท่าวัง จังหวัดน่าน. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์*, 9(1), 160-178.
- ทองศักดิ์ ภูมธนา, ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์ และ อุทัย มูลแก้ว. (2565). การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอถ้ำก๊วยพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 13(2), 172-186.
- บุษบา หินขาว. (2564). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และแผ่นพับประชาสัมพันธ์สำหรับผลิตภัณฑ์ ผ้าทอย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มสหกรณ์สตรีทอผ้าบ้านนาเมือง ตำบลป่าแดง อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์*, 3(2), 61-77.
- ประกาศิ์ ถนอมธรรม. (2561). คุณค่าอัตลักษณ์ของผ้ามัดหมี่พื้นเมืองของจังหวัดชัยภูมิ. *รมยสาร*, 16(2), 33-53.
- ปิติพร ฤทธิเรืองเดช. (2561). *การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้โปรแกรม SPSS*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

รัชนิกร กุศลานนท์, ชญาพัศร์ สุขกาย และ อนันต์ แก้วตาดีบ. (2564). การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นถิ่น เพื่อยกระดับอัตลักษณ์และเพิ่มมูลค่าสินค้าทางวัฒนธรรม ชุมชนเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 13(1), 16-30.

รัชนิวรรณ บุญอนันท์ และ ประภัสสร กลีบประทุม. (2563). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของบ้านโชคชัยพัฒนา ตำบลคลองลาน สู่ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวของอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 13(2), 15-28.

รุ่งนภา พงศ์สวัสดิ์มานิต. (2559). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมเกษตร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วัลย์จรรยา วิระกุล, อุมารวรรณ วาทกิจ และ จีรพันธ์ เข็มจันทร์. (2561). แนวทางการเพิ่มมูลค่าผ้าไหมมัดหมี่ที่มี ประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมคุณค่าตราสินค้าของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น. *วารสาร วิทยาศาสตร์*, 12(3), 532-547.

ศลิษา ภมรสถิตย์. (2561). *การจัดการคุณภาพและการเพิ่มผลผลิต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

อัญชลี เท่งตระกูล, พัทธมน บุญยราศรี, นิสารัตน์ ไชยวงศ์ศักดิ์ และ ศรายุทธ สาคร. (2566). การพัฒนาและ ออกแบบชุดแฟชั่นผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. *วารสารปัญญาปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 8(1), 18-31.

Altugan, A. (2015). The Relationship Between Cultural Identity and Learning. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 186, 1159-1162.

Culture and Tourism. (2021a). *Annual Report on Tourism Development in Luang Prabang Province*. Luang Prabang: Culture and Tourism.

Culture and Tourism. (2021b). *Statistic Report on Tourism in Laos, Department of Tourism Development*. Vientiane: Culture and Tourism.

Kotler, P., Kartajaya, H., & Setiawan, I. (2019). Marketing 3.0: From Products to Customers to the Human Spirit. In K. Kompella. (ed.). *Marketing Wisdom* (pp. 139-156). Singapore: Springer.

Nanyang Sub-District. (2019). *Annual Report of Nanyang Sub-District 2019*. Nambak District: Nanyang Sub-District.

Patoumxay, S., & Soukhaseum, C. (2020). *Guideline for Physical Development by Community Participation for Sustainable Tourism, Case Studies: Nanyang Tai Village, Nambak District, Luang Prabang Province*. Luang Prabang: Souphanouvong University.

Saleumsack, M. (2017). *The Production of Souvenir for Tourist of Nanyang Neua Villagers, Nambak District Luang Prabang Province*. Master of Art Thesis, National University of Laos.

Usborne, E., & Taylor, D. (2010). The Role of Cultural Identity Clarity for Self-Concept Clarity, Self-Esteem, and Subjective Well-Being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(7), 883-897.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2023 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).